

Opublikowane na: Mława (mlawa.pl)

Autor: Krzysztof Napierski

Mława: kopiec Powstańców Styczniowych

Publikowane od

27.05.2022 12:09:39

Kopiec Powstańców Styczniowych został usypany w 1963 roku z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej w 100. rocznicę powstania styczniowego. Powstał kilkadziesiąt metrów od miejsca, w którym byli mordowani powstańcy. Odrestaurowany w 1998 roku. Znajduje się tam

tablica upamiętniająca poległych powstańców.

Powstanie styczniowe na ziemi mławskiej obejmowało okres od maja do października 1863 roku. Charakteryzowało się utworzeniem dużej liczby oddziałów powstańców, wieloma potyczkami oraz różnymi bitwami. W walkach brały udział wszystkie klasy społeczeństwa polskiego, dużą rolę odgrywali zwłaszcza chłopci. Ważną rolę odegrał Tomasz Kolbe i jego oddział, który stacjonował w dworze w Dębsku. W skład oddziału wchodził głównie chłopci z powiatu mławskiego i przasnyskiego. Liczył około stu partyzantów. Po walkach z Kozakami w lutym 1863 roku ugrupowanie połączyło się z w maju z oddziałem Feliksa Rzempełuskiego, liczącym 72 partyzantów. Niestety, mężczyźni zostali zaatakowani pod Rydzewem 5 maja 1863 roku przez duże ugrupowanie wojsk carskich – ok. 850 żołnierzy. Oddział pod dowództwem Kolbego został zniszczony przez siły wroga, przeżył tylko jeden powstaniec. Dowódca również poległ na polu bitwy.

Jedną z największych bitew powstańczych stoczonych w ówczesnym powiecie mławskim było starcie pod Chromakowem. Rozlokowane tam wojska carskie zaatakował oddział kapitana Piotr Szmajsa. Pomimo zacieklej walki powstańcy przegrali i wycofali się do sąsiedniej wsi – Jakubowa. Część rozproszyła się, a reszta, która nie chciała się poddać, ukryła się w dworskiej owczarni. Żołnierze carscy podpalili budynek, śmierć poniosło ok. 120 powstańców. Ich ciała zostały ekshumowane w 1920 roku, spoczęły na cmentarzu w Lutocinie.

Kopiec Powstańców Styczniowych mieści się u zbiegu ulic Powstańców Styczniowych oraz Henryka Sienkiewicza. Powstał z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej w 100. rocznicę zrywu. W tym miejscu 4 kwietnia 1864 roku został rozstrzelany kapitan Fryderyk Ewald Wandel, pseudonim Bruder, pochodzący z Kaszub oficer pruski. Był dowódcą około 200-osobowego oddziału, który stoczył bitwę z siłami rosyjskimi pod Gnojnem/Kęczewem. „Bruder” został ranny i trafił do rosyjskiej niewoli.

W czasie stanu wojennego harcerze pochodzący z Mławy postawili na kopcu dwa krzyże. W roku 1998 roku kopiec został odrestaurowany. Każdego roku w rocznicę powstania składane są przy nim kwiaty i zapalane znicze.

Adres źródłowy: <https://mlawa.pl/arttykul/mlawa-kopiec-powstancow-styczniowych>